

Így veszett oda egy halom közpénz a bebukott brókercégnél

[Dezső András](#)

[Bakó Júlia](#)

2015.09.29. 08:04

- Amikor február végén kirobbant a brókerbotrány, kiderült, hogy a Földművelésügyi Minisztérium egyik cége, a TIG is sáros: több száz millió forintot bízott a később csődbe ment Hungária Értékpapír Zrt.-re.
- Fazekas Sándor miniszter azt állította, nem tudta, mi folyik a TIG-nél. A pénz mindenesetre odaveszett.
- Amikor utána jártunk az ügy részleteinek, kiderült, hogy a TIG nem 410 milliót, hanem annál jóval többet, 1,6 milliárd forintot bízott a brókercégre - teljesen szabálytalanul.
- Az állami cégnél már január végén belső vizsgálatot kezdeményeztek, erről a TIG-et felügyelő közigazgatási államtitkárnak, rajta keresztül pedig a miniszternek tudnia kellett.

Sokan leizzadhattak a Földművelésügyi Minisztériumban (FM), amikor Orbán Viktor február 25-én, a Buda-Cash bedőlése után minden miniszterének [kiadta az ukázt](#), hogy azonnal ki kell venni a brókercégektől az ott tárolt állami pénzeket. Különösen azok izgulhattak az FM-ben, akik pontosan tudták, hogy az alájuk tartozó TIG, azaz a Tartalékgazdálkodási Nonprofit Kft. már évek óta szabálytalanul vásárolt értékpapírokat a brókerbotrányban csődbe ment Hungária Értékpapír Zrt.-től, annak ellenére, hogy Fazekas Sándor nyilatkozata szerint a tárcánál már korábban megtiltották az értékpapír-vásárlást.

Az FM mindenesetre kreatívan kerülte ki a miniszterelnöki feladatszabást: azt mondták, Orbán szavait [úgy értelmezték](#), hogy csak a Buda-Cash-sel kötött szerződéseket kell felülvizsgálni, pont velük pedig a TIG valóban nem állt kapcsolatban.

Nem csak az FM-et érintette kínosan

Miután február végén kiderült, hogy a legnagyobb hazai brókercég, a Buda-Cash, több mint egy évtizede hamisította az ügyfelek adatait, és sok száz-milliárd forinttal nem tud elszámolni, az addig látszólag tétlen Magyar Nemzeti Bank több brókercég háza táján is vizsgálódni kezdett, többükönél súlyos szabálytalanságokat tárva fel. Ráadásul több minisztériumról is kiderült, hogy pénzüik egy részét különböző brókercégeknél tartották. A Szijjártó Péter által vezetett Külgazdasági és Külügyminisztérium például március 9-én tudta csak kimenteni a Quaestorból az amúgy megalakulása óta veszteséges Magyar Nemzeti Kereskedőház alaptőkéjének egy részét, sokak szerint hozzájárulva ezzel a brókercég csődjéhez. Több [önkormányzat](#), alapítvány és [magánszemély](#) a Buda-Cash, a Quaestor és a Hungária ügyfelei közül azonban nem volt ilyen szerencsés, sokan azóta is pénzüik visszatérítésére várnak.

Fazekas minisztériumát tehát – állításuk szerint – szabályosan mellbe vágta a hír, hogy a tulajdonukban álló TIG-nek [410 millió forintja ragadt bent](#) a március 5-én bedőlt Hungáriánál. A pénz odaveszett.

Az elmúlt hónapokban azt próbáltuk kinyomozni, hogy miért és hogyan szerződött le az FM a Hungáriával és valójában mennyi közpénz is áramolhatott a minisztérium háttérintézményétől a brókercéghez, és minderről kik tudhattak. A kutakodást nehezítette, hogy hiába kérdeztük az FM-et és a TIG-et, a minisztérium és az állami cég sem árulta el, pontosan mennyi pénzt fizetett az állami cég a Hungáriának és abból mennyit vesztek. Sikerült ugyanakkor felkutatnunk és beszélnünk olyanokkal, akik az ügy szereplői, és megszereztünk olyan dokumentumokat is, amelyek segítettek a részletek feltárásában és a tisztárlásban.

A hely, ahonnan a pénz kiment

Önmagában már az sem szokványos, hogy a TIG egyáltalán brókercéggel üzetelt. A 100 százalékos állami tulajdonú, közpénzből gazdálkodó cég fő feladata, hogy alapvetően gazdasági, mezőgazdasági és energiatartalékokat halmoz fel, amiket egy esetleges piaci zavar esetén a lakosság, a fegyveres erők vagy a rendvédelmi szervek ellátására használ fel. Például egy természeti katasztrófa vagy ha súlyos szárazság van.

Azaz a TIG lényegében Magyarország raktára, éléskamrája. Igaz, a társaság a raktározáson kívül bérbeadással, gabonakereskedelemmel, de még üdültetéssel is foglalkozik. Értékpapírokat 2009 óta vett, igaz, hosszú ideig csak állami papírokat és mindig onnan, ahonnan ahonnan aktuálisan a legjobb ajánlatot kapták. Így 2009 óta volt, hogy többek között a Hungáriától is.

Csak hogy 2013 júliusában az történt, amire korábban nem volt példa:

a TIG szokatlanul magas áron, 1,6 milliárd forintért kötött portfóliószerződést a Hungáriával.

Mindezt nem csak az érintettek elmondásából tudjuk, de egy általunk megszerzett, belső felhasználásra készült dokumentum is alátámasztja.

Az állami cég az 1,6 milliárdot nem a brókercégektől és bankoktól már 2009 óta vásárolt diszkontkincstárjegyekbe, hanem Hungária értékpapírba fektette. Tették ezt anélkül, hogy erről bármilyen versenytársi összehasonlítást, vagy kockázatelemzést készítettek volna. Nem vették figyelembe, hogy a Magyar Államkincstártól közvetlenül is lehet - sokkal biztonságosabb - állampapírt vásárolni, de úgy tudjuk, az Alkotmányvédelmi Hivataltól sem kértek segítséget a szerződés megkötésekor.

Mindez azért is érdekes, mert amikor idén tavasszal a brókerbotrány kirobbant, az FM-re hivatkozva Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter azt állította, hogy összesen csak 410 millió forintot fektettek be a Hungáriánál, és ez a pénz veszett oda. Amikor az ügy szereplőinél azután érdeklődtünk, hogy az 1,6 milliárdos befektetés miatt nagyobb is lehet-e a kár, mint 410 millió forint, ők azt állították, hogy nem, merthogy a brókerbotrány kirobbanását megelőző években a Hungária rendre fizetett, ha kellett.

Valóban, egy belső dokumentáció arról árulkodik, hogy a Hungária 2013 és 2015 február végéig fizetett, ha a TIG be akart váltani értékpapírra. Ugyanakkor az egyik érintett az Indexnek arról beszélt,

volt olyan időszak 2014-ben, amikor a Hungáriánál a TIG 2,7 milliárd forintot tartott,

és ugyanezt az információt találtuk meg egy általunk megszerzett minisztériumi dokumentumban is.

Mindez akár jelentheti azt is, hogy az FM sokkal többet bukott a brókerbotrányban, mint ahogy azt Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter tavasszal állította, hiszen ő és Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter is csak az elveszett 410 millióról beszélt. A tisztánlátást nehezíti a minisztérium is. Bár Fazekas Sándor tavasszal azt ígérte, belső vizsgálatot indít és annak részleteit majd megismertetik a közvéleménnyel, utóbbiból semmi nem lett.

Hiába kérte az Index az FM-től, hogy árulják el, mennyi pénzt utalt a TIG a Hungáriának, és ebből mennyit kapott vissza, a tárca kikoszarozott minket, mondván, a kérdéseinkkel keressük meg a TIG-et. De ott sem voltak közlékenyek, hetekkel a megkeresésünk után annyit válaszoltak, hogy a vállalat jelenlegi vezetése a "Hungária Értékpapír Zrt-vel kapcsolatos jogviszonyt érintően minden szükséges intézkedést megtett, a jogi eljárások jelenleg is folyamatban vannak, így részletinformációkat csak azok lezárultával tudunk rendelkezésére bocsátani". (Az FM áprilisban tett egyébként rendőrségi feljelentést, jelenleg a BRFK nyomoz az ügyben.)

Minden szabályt felrúgtak

A TIG értékpapírvásárlásai azonban nem csak, hogy sokkal magasabb összegre rúgtak, mint ahogy azt a minisztérium nyilatkozataiból tudni lehetett. Emellett szabálytalanok és rendkívül kockázatosak is voltak.

Amikor 2013 júliusában a TIG 1,6 milliárdért kötött a portfóliószerződést, akkor a szerződést nem az állami cég akkori vezérigazgatója, Szabó Csaba, hanem az általános vezérigazgató-helyettes, Gasztonyi Tamás, és a gazdasági és operációs vezérigazgató-helyettes, Kun Csaba írták alá. Ezzel pedig nem csak a hatáskörüket, de a cég maximális értékpapírvásárlási korlátját is jócskán túllépték.

Óriási szerencsénk volt, hogy a brókerbotrány csak később robbant ki.

Azért ugyanis, hogy 50-60 millió forintnyi többlethaszonjuk legyen (ennyivel kecsegtetett a Hungária), Gasztonyiék a cég teljes szabad pénzforrását nagy kockázatú értékpapírokba fektették, ezzel azt is kockáztatva, hogy a TIG teljes forgóeszköz-készlete odaveszik.

A Hungáriát pedig még csak azzal sem lehetett vádolni, hogy ne informálta volna a szerződést aláírókat a portfóliószerződés kockázatairól. Mindkét TIG-es vezető aláírt ugyanis egy kockázatvállalói nyilatkozatot, amiben elismerték, tudnak arról, hogy a bróker cég a közvetett és állampapírhoz kötött garancián kívül tulajdonképpen nem vállal felelősséget a befektetett pénzükért.

Nem csak a Gasztonyit és Kunt, de a TIG-en belül senkit sem zavart különösebben, hogy a cég minimum 1,6 milliárd forintnyi állami pénzt kockáztat elenyésző haszon reményében.

A 2013 júliusától 2015 februárjáig húzódó szabálytalan értékpapírvásárlási ügyletekről leadott jelentéseket ugyanis a TIG jogi szakértői és biztonsági vezetője - a vezérigazgatóhoz hasonlóan – minden esetben rendben találták, egyszer sem kérték a kimutatások részletezését. Kun mindeközben a Felügyelőbizottságot is megtévesztette. Amikor 2013 szeptember 12-én egy felügyelőbizottsági ülésen megkérdezték tőle, hogy "a szabad pénzeszközök milyen értékpapírokba lettek befektetve", ő azt válaszolta:

A szabályzat szerint államilag garantált értékpapírba, diszkont kincstárjegyekbe.

Csak hogy ez nem volt igaz, mivel a 2013-ban kötött új portfolószerződés szerint ezek hungáriás papírok voltak.

Érdekes adalékok a történehez, hogy Szele Andrea, a Földművelésügyi Minisztérium alá tartozó cégek ellenőrzésének egyik felelőse, 2013-ig éppen a Hungária Értékpapír Zrt.-nél volt irodavezető, majd egy rövid bankos kitérő után igazolt az FM-hez, még hozzá rögtön helyettes államtitkárnak. A TIG könyvvizsgálója, az ESZ-DA Pénzügyi Tanácsadó Kft. egyik tulajdonosa, Sutus Viktor pedig a Földművelésügyi Minisztérium volt közigazgatási államtitkárnak, Farkas Imrének volt üzlettársa.

Mindennek azért is van jelentősége, mert nemcsak a TIG-en belül hunytak szemet a szabálytalanságok felett. A Földművelésügyi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzata szerint ugyanis a minisztériumon belül minimum két embernek tudnia kellett a TIG ügyleteiről: az FM aktuális közigazgatási államtitkárnak, azaz Proprády Gézának, majd utódjának, Simon Attilának, és Szele Andreának, a gazdasági ügyekért felelős helyettes államtitkárnak. Részben ezért is kevésbé hihető, hogy az FM már azon is meglepődött, hogy egy alájuk tartozó cég egyáltalán bármilyen formában kapcsolatban állt a Hungáriával.

Azok az átkozott dátumok

Az egész brókerbotrány, ezen belül a Hungária és az FM kalandjainak legérdekesebb elemei azonban a dátumok.

- A Tartalékgazdálkodási Kft. felügyelőbizottságának elnöke ugyanis már idén **január 22-én** kezdeményezte egy TIG-en belüli vizsgálat elindítását.
- Ezt a belső vizsgálatot azonban az új vezérigazgató, Bene Csaba csak **február 25-én** engedélyezte. Éppen aznap, mikor Orbán a minisztereit az állami pénzek brókercégekből való kivonására utasította.
- A gyanú, hogy valami nincs teljesen rendben a TIG-en belül, tehát **már jó egy hónappal a Buda-Cash bedőlése előtt** felmerült, ennek ellenére sem a cég vezérigazgatója, sem a Földművelésügyi Minisztérium nem tett semmit, noha a vizsgálat elindításának kérelméről a közigazgatási államtitkárnak mindenképpen tudnia kellett. Aki ekkor már nem Proprády Géza, hanem Simon Attila volt.

A belső vizsgálat azonban még le sem folyt, mikor a TIG Felügyelőbizottsága március 5-én arról döntött, hogy az óvatosság elve alapján a Hungáriával kötött szerződést fel kell bontani, a pénzt pedig kimenteni. Sajnos túl későn, mert a Hungária Értékpapír Zrt. tevékenységét az MNB még aznap felfüggesztette. Pont ezen a napon döntötte el a Külügyminisztérium is,

hogy kiveszi a pénzét a Quaestorból, noha, ha Orbán kérésének azonnal eleget tesznek, ezt február 25-e óta már bőven megtehették volna.

Fazekas pedig, miután nyilvánvalóvá vált, hogy az FM-nek pénze ragadt bent a Hungáriában március 9-én arra utasította Simon Attila államtitkárt, hogy indítson vizsgálatot a TIG ügyében.

De Fazekas sem volt annyira tájékozatlan, mint amennyire a brókerbotrány kirobbanásakor tűnt. Noha egy neki szánt vezetői összefoglaló már március 28-án elkészült, és abban pontosan le volt írva, hogy milliárdok mentek szabálytalanul a TIG-től a Hungáriához, április 3-án a tárca mégis azt állította, vizsgálják, történt-e mulasztás, "amely felelősségrevonást tesz indokolttá".

Ám nem csak a belső vizsgálat árulkodik arról, hogy az FM-ben már jóval a brókerbotrány kirobbanása előtt tudhatták, zűr van a céggel, hanem Gasztonyi menesztésének időpontja is. A TIG akkori ügyvezetőjének (aki korábban az általános vezérigazgatói posztot töltötte be) határozatlan idejű szerződése volt, ám ezt a cégbíróságra beadott dokumentumok szerint február 12-én felmondták, az aláíró Fazekas Sándor volt. Ugyanaznap nevezték ki az új ügyvezetőt, Bene Csabát.

Mindez megerősíti azt az információt, amit az ügy egyik érintettje állított az Indexnek. Eszerint a január végén az FB-elnök által kezdeményezett belső vizsgálat eredményéről már február elején tájékoztatták a minisztert. Azaz Fazekasnak jóval a botrány kirobbanása előtt tudnia kellett, hogy baj van a TIG-nél.

Régen rohadt krumplival bűvészkedtek

A TIG-nek amúgy nem ez volt az első zűrös ügye. 2013 májusában 1,2 milliárd forintért, a piaci ár többszöröséért vásároltak vetőburgonyát egy magáncégtől, aminek az egyik tulajdonosa az akkori közigazgatási államtitkár, Farkas Imre mellett volt főtanácsadó. A vetőburgonyát egy május 17-én, feltűnő sietségben hozott kormányhatározat értelmében a háztáji gazdálkodás fellendítésére kellett volna használni, de a krumpli elültetéséről már nem csak, hogy nagyjából egy hónappal lekéstek, de a nagy része még rohadt is volt. A felhasználhatatlan, nagyjából 100 tonna burgonyát aztán jobb híján Kóny határában elszórva hagyták tovább rohadni.

Azt, hogy a Dr. Sárvári és Csendes Agrárgazdálkodó és Fejlesztő Kft.-nek az amúgy többek között éppen egy Nyerges-Simicska birtokon termelt krumpli eladása milyen sürgős lehetett, jól mutatja, hogy több pályázó önkormányzat már a kormányhatározat előtt egy hónappal megkapta a TIG-től a szétosztandó vetőburgonyát. Ráadásul a TIG a kötelező közbeszerzési eljárást kikerülve vásárolt a cégtől, ami korábban a Nemzeti Fejlesztési Minisztériumtól még 1,4 milliárd forintot is kapott különleges burgonyafajták kinemesítésére. Abban az ügyben is nyomozás indult, igaz, az eljárás azóta húzódik.

(A Transparency International Magyarország Alapítvány és a Független Médiaközpont közös oknyomozó újságírói mentorprogramjának cikke. A projektet az Európai Bizottság és a Norvég Civil Támogatási Alap támogatja. A cikk tartalma a szerző(k) kizárólagos felelőssége, az nem feltétlenül tükrözi a támogatók nézeteit.)